

Utredning och uppföljning av adoptionshundars situation

Investigation and follow-up of adopted dog's situation

Camilla Rydberg

Foto: Solveig Bryn

Sveriges Lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och Djurskyddsprogrammet

Skara 2009

Studentarbete 276

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

Student report 276

ISSN 1652-280X

Utredning och uppföljning av adoptionshundars situation

Investigation and follow-up of adopted dog´s situation

Camilla Rydberg

Examensarbete, 15 hp, Etologi och Djurskyddsprogrammet

Handledare: Elin Weber

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Summary	4
3	Inledning	4
3.1	Bakgrund	4
3.2	Syfte	5
3.3	Adoptionsverksamheten	5
3.3.1	Hundhemmen	6
3.3.2	Tillstånd	7
3.3.3	Transport av hund till Sverige	7
3.3.4	Införsel	7
3.3.5	Registrering och id-märkning	8
3.4	Tidigare erfarenheter påverkar adoptionshundarnas nya livssituation	8
3.4.1	Socialiseringsperiod och miljöträning	9
3.4.2	Rädslor, aggression och separationsångest	10
4	Material och metoder	10
5	Resultat	11
5.1	Organisationernas hemsidor	11
5.2	Organisationernas tillvägagångssätt	13
5.3	Hundarnas situation	16
6	Diskussion	21
7	Slutsatser	23
8	Tack!	23
9	Referenser	24

Bilagor

Bilaga 1: Frågor till organisationer som förmedlar hundar för adoption till Sverige

Bilaga 2: Frågor till hundägare som adopterat hund

1 Sammanfattning

Att från utlandet förmedla hundar för adoption till Sverige kan innebära risker ur såväl smittskydds- som djurskyddssynpunkt. Detta arbete fokuserar på vad adoptionerna kan innebära djurskyddsmässigt och hur en del av de adopterade hundarna upplevs av sina ägare, samt hur svenska organisationer som förmedlar hundar för adoption arbetar. De idag verksamma organisationernas hemsidor har undersökts. Syftet var både att få inblick i organisationernas arbete och ta reda på vilken information som där finns tillgänglig för de blivande adoptörerna. En nätbaserad enkätundersökning har utförts bland de ansvariga i organisationerna för att ta reda på mer om hur verksamheten går till. För att följa upp de adopterade hundarnas situation har en nätbaserad enkätundersökning utförts bland nuvarande och före detta ägare av adoptionshund. Resultaten visar bland annat om och hur organisationerna gör inledande och efterföljande kontroller i samband med adoptionerna, vilken kompetens de ansvariga i organisationerna har, vilka krav som ställs på adoptörerna samt vilka uppgifter som lämnas om hundarna. Man kan av enkätsvaren från de ansvariga i organisationerna bland annat se i vilken omfattning omplaceringar och avlivningar förekommit av de adopterade hundarna samt vilka orsakerna kan vara. De inkomna enkätsvaren från hundägarna tyder på att en del av dessa har upplevt eller upplever olika beteenden hos hundarna som kan vara problemrelaterade såsom separationsångest, rädslor, aggression eller osäkerhet. Majoriteten av de medverkande hundägarna är nöjda med sin adoptionshund.

2 Summary

There are some hazards associated with mediating dogs for adoption to Sweden from foreign countries. Contagion is considered to be one of them, but this report focuses solely on what adoptions may signify to the dogs concerning animal welfare. The aim of this study is to investigate how the business in Sweden is run and what this can imply to the adopted dogs. Websites of the organizations which perform mediation of dogs, has been examined to show which information is available. A web questionnaire was sent to these organizations to learn more about their standard procedure. To follow up the situation of the adopted dogs, a web questionnaire was also sent to previous and former dog owners of adopted dogs. Results is shown regarding the organizations initial and subsequent inspections considering adoptions, competence of the superior staff, requirements for the adopters along with which information is given about dogs available for adoption. The results from the web questionnaire show the occurrence of and reasons for re-homing and euthanizing. Some of the respondents have experienced that their dogs exhibit behaviours that can be problem related, such as separation anxiety, fear, aggression or insecurity. However, the majority of the respondents indicate satisfaction with the adopted dog.

3 Inledning

3.1 Bakgrund

Förekomsten av gatuhundar innebär idag ett stort djurvälfrädsproblem runt om i världen. World Society for the Protection of Animals (WSPA) uppskattar att det finns cirka 500 miljoner hundar i världen, av dessa är ungefär 75% herrelösa. Det är stor konkurrens om födan och WSPA anger att skador och olika sjukdomar är vanligt förekommande bland dessa hundar. Man beskriver också att människor ofta ser dessa djur som en hälsorisk då de lever nära samhällen för att söka föda. Vidare anges att majoriteten av gatuhundarna i många länder är övergivna av sina tidigare ägare. Djurskyddet uppmärksammas alltmer och vi blir idag mer upplysta om djurens välfärd i olika delar av världen. Intresset blir allt större för att hjälpa och förbättra situationen för många av de gatuhundar som finns runt om i världen. Mot bakgrund av tv- programmet ”Uppdrag granskning”, 2008, blev adoptionshundarnas situation ett hett uppmärksammat ämne. Media belyste många problem som kan uppstå i samband med människors välvilja att rädda och omhänderta gatuhundar från olika länder. I många fall kan smittskyddet ifrågasättas, men även djurskyddet. Man har bland annat ifrågasatt hundarnas levnadsvillkor på de hundhem där djuren hålls innan de adopteras till länder som till

exempel Sverige, transport av djuren samt anpassning till livet i Sverige. Det är vanligt att otillräcklig socialisering under hundens första levnadstid kan medföra olika beteendeproblem hos hunden senare i livet (Lindsay, 2001). Eftersom en del av adoptionhundarna endast tillbringat sin första levnadstid på gatan med brist på mänsklig kontakt, finns risk att hundarna som kommer till Sverige har svårt att anpassa sig till det nya livet i en familj. Enligt Jordbruksverket handlar några av de vanliga frågorna från journalister om den adoptionsverksamhet som bedrivs. Man undrar till exempel om adoptionerna får lyckad utgång, hur väl de adopterade hundarna fungerar i de nya familjerna, hur stort antalet icke fungerande adoptioner är samt om folk är nöjda.

3.2 Syfte

Att adoptera hundar från olika delar av världen till Sverige kan innebära risker både av smittskydds- och djurskyddsskäl. Syftet med detta arbete är att ge en bild av vad adoptionsverksamheten innebär och hur en del av de adopterade hundarnas situation upplevts ur hundägarnas perspektiv. Detta arbete visar till viss del hur organisationer arbetar med förmedling av hundar för adoption, samt uppmärksammar olika faktorer som skulle kunna påverka hundarnas välfärd i samband med adoptionerna. Arbetet fokuserar endast på adoptionhundarnas psykiska välmående, inte på sjukdomsbilden och avser endast hundar som förmedlats för adoption till Sverige. Det ingår inte inom ramen för detta arbete att undersöka i hur stor utsträckning olika beteenden uppvisas hos adoptionshundar jämfört med de hundar som är uppfödda i Sverige. Ingen jämförelse har heller gjorts mellan hundarnas situation före och efter adoptionen.

3.3 Adoptionsverksamheten

På de olika organisationernas hemsidor kan man läsa att vanligast förekommande är att organisationer i Sverige förmedlar hundar för adoption från ett eller flera hundhem, hundgårdar eller motsvarande som man bedriver samarbete med i utlandet. Hundhemmen i utlandet utgör i många fall tillfällig vistelse åt hundar som levt herrelösa eller blivit inlämnade av sina ägare av olika anledningar, men fungerar i vissa fall även som permanent hem åt de hundar som av olika anledningar inte kan förmedlas för adoption. I dessa fall använder man sig ofta av sponsorprogram där allmänheten med hjälp av bidrag kan hjälpa till att finansiera hundarnas uppehälle.

Hundarnas förflutna ser väldigt olika ut. Det finns olika orsaker till att hundar blivit inlämnade på hundhemmen i utlandet. De kan ha blivit övergivna av sina ägare och lämnade att leva ute på egen hand, de kan ha sprungit bort från sin ägare, eller ha fötts till ett liv på gatan i avsaknad av ägare. Hundarna kan också ha blivit inlämnade av ägare som av olika anledningar inte vill eller kan ha kvar hunden. Hundarna kan alltså anlända till hundhemmen antingen efter att ha levt med en familj, endast levt herrelösa eller en kombination av båda nämnda situationer. Efter en tid kan i vissa fall hundar återförenas med sin ägare, andra förmedlas för adoption till nya ägare, placeras i tillfälliga hem i väntan på permanent ägare, avlivas eller i vissa fall stanna kvar på hundhemmen den resterande tiden av sitt liv.

Adoptionsverksamheten kostar mycket pengar att driva och drivs oftast ideellt utan något statligt stöd. Verksamheten finansieras av till exempel medlemsavgifter, privata donationer, företagssponsring eller välgörenhet. En vanlig kostnad för att adoptera en hund är cirka 5000 kronor. I denna kostnad ingår vanligtvis veterinärbesök med vaccinationer och blodtester mot olika sjukdomar. Även id- märkning, kastrering och avmaskning ingår i de flesta fall, likaså behandlingar mot olika parasiter som fästingar och loppor. Kostnad för sällskapsdjurspass brukar ingå, samt kostnad för transporten till Sverige.

Enligt organisationerna använder sig vissa av dessa av så kallade jourhem. Dessa fungerar som tillfälliga hem i väntan på permanenta hem åt hundarna. Ibland kan situationer uppstå som snabbt kräver ett tillfälligt hem åt en hund. Vissa av organisationerna har hundar klara för förmedling från hundhemmen innan de är bokade av någon adoptör i Sverige. Då används jourhem eftersom vissa organisationer anser att det ökar chansen för att kunna placera hunden.

3.3.1 Hundhemmen

Hundarna som organisationerna förmedlar finns i utlandet på så kallade "rescuecenter", hundhem. Vissa förmedlar även från så kallade "dogpounds". Dessa är en form av hundstall med funktionen att få bukt med problemet gatuhundar. Dogpounds drivs av kommunerna, och här lämnas de hundar som fångats in av de kommunala hundfångarna. På dessa hundstall kan även allmänheten lämna in sina hundar och många ser ställen som en omplaceringsverksamhet där man köpa en hund billigt för att senare lämna tillbaka den när man inte längre kan eller vill ha hunden kvar. Vissa av dessa hundar avlivs redan inom 24 timmar eller så fort de anlät på grund av platsbrist. De hundar som fångats in av kommunens hundfångare avlivs först efter några dygn, detta för att eventuella ägare ska få en chans att hitta sin hund.

Många av hundhemmen utomlands har samarbete med veterinärer som sköter behandling och eventuella kastreringar eller steriliseringar. I vissa fall innebär samarbetet att veterinärstudenter gratis utför ingreppen på hundarna för att få övning och erfarenhet. I en amerikansk studie av Clevenger & Kass (2003), menar man att denna typ av samarbete både innebär besparingar för hundhemmen och på så sätt även för adoptören. Studien visar också att samarbete mellan veterinärer och hundhem kan ha positiv påverkan för hundarna, genom att risken för avlivning minskar avsevärt. I studien kom man också fram till att antalet adoptioner av hundar ökade då man innan adoption kastrerat eller steriliserat hundarna. Vidare anges att kastrering eller sterilisering är en viktig del i arbetet att minska överpopulation bland hundar, men innebär också fördelar för människor. Man menar i studien att attacker och svåra hundbett utgörs till största delen av hundar som inte är kastrerade eller steriliserade.

Enligt en nyligen utförd amerikansk studie av Luescher & Medlock (2009) hålls årligen inte mindre än cirka 3-4 miljoner hundar på djurhem, enbart i USA. Enligt Moulton et al. (1991) orsakas det stora överskottet på hundar av avsiktlig och oavsiktlig uppfödning, övergivna hundar som får klara sig på egen hand, djurhem som förmedlar okastrerade djur och hundägare som låter sina okastrerade djur springa lösa utan att ha uppsikt över dessa, med förökning som följd. Detta är ett samhällsproblem och en viktig del i arbetet att minska överpopulation av hundar bör enligt Moulton et al. (1991) vara att påverka människor som tänkt skaffa sig en valp att istället adoptera hund från djurhem.

En stor del av hundarna återlämnas efter en tid till hundhemmen varifrån de adopterats (Van der Borg et al., 1991), ofta på grund av dålig överensstämmelse mellan hunden och den nya ägaren. Van der Borg et al. (1991) har i sin studie utfört beteendetester på hundar som skulle förmedlas för adoption, genom att utsätta hundarna för olika situationer. Studien visade att man genom beteendetester får en bättre möjlighet att förutsäga eventuella problem hos hundarna i den nya familjen, än enbart genom omdöme från personal på hundhemmen. Genom detta menar man att testerna är mycket användbara för att på ett bra sätt matcha hundar och dess nya ägare, förutsatt att man har information om ägarens personlighet och bakgrund. Detta kan vara en viktig del i arbetet att skapa lyckade adoptioner.

Djurhemmens tillvägagångssätt spelar en avgörande roll för hur resultaten av adoptionerna blir. I en studie av Neidhart & Boyd (2002) föreslår man vissa åtgärder som kan ge adoptörerna bättre förståelse för sina djur vilket kan resultera i fler lyckade adoptioner. Man föreslår att djurhem ska erbjuda mer information om beteende och hälsa till de blivande adoptörerna och erbjuda mer information om vilken service som finns tillgänglig exempelvis med avseende på lydnadsträning. Man föreslår också att man bör undervisa adoptörerna om vikten av veterinärvård och vaccinationer samt kontrollera att inte ägarna adopterar av fel orsaker. Luescher & Medlock (2009) har i sin studie visat att hundar som på hundhem dagligen erhållit enklare form av lydnadsträning, förmedlades oftare för adoption än de hundar som inte tränats. Träningen innefattade bland annat att komma fram i buren då människor närmade sig, gå i koppel, sitta på kommando samt kunna vara tyst på kommando. Man såg att adoptörer föredrog hundar som befann sig i främre delen av sin bur och de som inte skällde när människor närmade sig. I studien nämns också att en viktig faktor som spelar in och ökar graden av adoptioner, är om hundarna går bra ihop med andra hundar.

3.3.2 Tillstånd

Ofta omfattas adoptionsverksamheter i Sverige av tillståndsplikten. Bestämmelser som gäller för just denna verksamhet finns i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:5, saknr L120) om kravet på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (1988:534) för hållande m.m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur. I 1 § i dessa föreskrifter står bland annat att i 16 § djurskyddslagen finns bestämmelser om krav på tillstånd för den som yrkesmässigt eller i större omfattning håller, föder upp, upplåter, säljer eller tar emot sällskapsdjur för förvaring eller utfodring. I 2 § beskrivs i dessa föreskrifter att definitionen av ”förvaring eller utfodring av djur” är verksamhet som tar emot djur i syfte att förmedla dem, med notering att ingen egen lokal krävs. I 4 § i föreskrifterna står att ”större omfattning” innefattar försäljning av tre eller fler hundar per år från annans uppfödning, samt förvaring eller utfodring av fyra eller fler hundar, vilket oftast kan anses vara aktuellt då organisationer förmedlar hundar för adoption till Sverige.

3.3.3 Transport av hund till Sverige

Djurens immunsystem påverkas negativt av stress och eventuella smittor som djuren bär på men ännu inte blivit sjuka av, kan bryta ut under resan eller då de anlänt till sin slutdestination, som en följd av stress vid transport (Broom & Johnson, 1993). Det finns olika bestämmelser som ska tillämpas vid transport av djur för att undvika onödigt stress och lidande. I Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:10) om transport av levande djur, saknr L5, anges några bestämmelser som gäller vid internationell transport av djur. Här anges att i avsändarlandet ska djur innan lastning besiktigas av en officiell veterinär som ska intyga att dessa är i skick att transporteras, för hundar ska besiktningen utföras tidigast 24 timmar innan lastning. I övrigt gäller transportförordningen (EG 1/2005) som innefattar skydd av djur under internationella transporter och ska tillämpas på djurtransporter av alla ryggradsdjur. För transportörer som ingår i ekonomisk verksamhet, krävs giltigt tillstånd och lämplig utbildning samt godkänt transportmedel. För transporter som inte är detaljreglerade i förordningen tillämpas de nationella reglerna inom Sverige även för transporter som kommer från en annan medlemsstat (inom EU) eller tredje land (utanför EU). Transportförordningens grundläggande princip är att djuren inte får transporteras på ett sådant sätt att de riskerar att skadas eller orsakas onödigt lidande. I förordningen fastställs bland annat bestämmelser för ventilation, tillgång till foder, vatten och vila med lämpliga intervall. Här regleras också utformning av transportmedel och behållare som djur fraktas i, bland annat med avseende på ventilation, ljus och utrymme. I enlighet med förordningen ska djuren vara i skick att transporteras och det finns bestämmelser kring eventuell användning av lugnande medel. Hänsyn skall tas till att vissa kategorier av djur behöver få vänja sig vid transportmedlet i god tid före transporten. Vid flygtransporter ska djuren transporteras under förhållanden med lämplig luftkvalitet, temperatur och tryck, vidare gäller att vid flygtransport ska denna minst uppfylla krav enligt International Air Transport Associations (IATA) ”Live Animals Regulations” (LAR).

3.3.4 Införsel

De svenska införselreglerna syftar till att förhindra att rabies och vissa parasitsjukdomar förs in i Sverige. Rabies och rävens dvärgbandmask är zoonoser, det vill säga sjukdomar som smittar mellan djur och människa och innebär en stor smittorisk. Regler om införsel av sällskapsdjur finns i EG-förordningen (998/2003) och i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:51, saknr J 13) om införsel av sällskapsdjur. En sammanfattning av reglerna finns i ”Införsel till Sverige av hund och katt” (Jordbruksverket, 2008) där det står vilka villkor som gäller för införsel av hund till Sverige från länder inom och utanför EU.

Vid införsel från EU-länder är villkoren att hunden ska vara id-märkt med permanent tatuering eller mikrochip. Hunden ska vara vaccinerad mot rabies och blodprovsanalys ska påvisa godkänd mängd antikroppar mot rabies. Blodprovsanalysen ska vara utförd av ett EU- godkänt laboratorium. Avmaskning mot dvärgbandmask ska vara utförd av behörig veterinär i avreselandet. Det ska finnas ett pass för sällskapsdjur utfärdat av behörig veterinär i vilket hundens identitetsuppgifter, uppgifter

om vaccinationer, och prov för godkänd mängd antikroppar finns. Djur som transporteras som frakt samt djur som ska säljas efter införsel till Sverige räknas som handelsdjur. Dessa ska vara besiktigade av en officiell veterinär 24 timmar innan avresan till Sverige. Enligt tullagstiftningen ska införsel av djur anmälas till tullen vid gränsen. Samma regler gäller om införsel sker från Irland eller Storbritannien efter resa via kontinenten, men vid direkt införsel med flyg eller båt till Sverige krävs inte rabiesvaccination, blodprovsanalys eller avmaskning.

Vid införsel av hund från tredje länder råder andra villkor. Inga krav ställs vid införsel från Norge till Sverige. De tredje länder i vilka man bedömer att rabiessituationen är under kontroll och varifrån risken är låg för att föra in rabies via sällskapsdjur, kallas listade länder. Vid införsel från listade länder är villkoren att hunden ska vara id-märkt, vaccinerad mot rabies, ha godkänd blodprovsanalys och vara avmaskad i avreslandet. Vidare krävs veterinärintyg eller pass samt besiktning av vissa djur innan avresan. Hundar får via direkt införsel från ett listat land (med vissa undantag) endast föras in via Landvetters flygplats eller Arlandas flygplats, alternativt via ett annat EU-land. Hunden ska genomgå gränskontrollbesiktning samt införsel ska anmälas till tullen.

Icke listade tredje länder kallas de länder där rabiessituationen bedöms vara okontrollerad eller omöjlig att bedöma. Risken bedöms vara hög för att ett sällskapsdjur från ett sådant land kan föra med sig rabies, därför är kraven strängare vid införsel från dessa länder. Vid införsel från dessa länder är villkoren att hunden ska vara id-märkt, den ska sitta i karantän i minst 120 dagar följt av 60 dagars isolering i hemmet. Införseltillstånd samt avmaskning krävs och hunden ska ha besiktigats av en officiell veterinär inom 24 timmar innan avresan. Hunden får endast föras in i Göteborgs hamn eller Landvetters flygplats, alternativt Stockholms hamn eller Arlanda flygplats och införsel ska anmälas till tullen.

3.3.5 Registrering och id-märkning

Enligt lag (SFS 2007:1150, 2-4 §§) om tillsyn över hundar och katter som trädde i kraft 1 januari 2001, ska hundägare id-märka sin hund och registrera sitt ägarskap i ett centralt register. Detta gäller de hundar som stadigvarande finns i Sverige. Lagen omfattar de hundar som är födda efter 31 december 1992. Det tilltagande problemet med aggressiva och farliga hundar (SJV) ligger till grund för denna lag vilken ska underlätta att finna ägare till upphittade hundar, samt att fastställa vem som är ansvarig om en hund är orsak till skada eller olycka. Förordning (SFS 2007:1240, 2 och 3 §§) om tillsyn över hundar visar bland annat att hundägaren ska låta id-märka och registrera sin hund inom fyra veckor från införseln (om hunden inte redan är id-märkt och registrerad) och att märkning ska ske med mikrochip eller tatuering. Enligt 5 § i förordningen ska både ägarbyte och dödsfall av hunden anmälas till registret.

3.4 Tidigare erfarenheter påverkar adoptionshundarnas nya livssituation

Problem kan uppkomma med adoptionshundar av olika orsaker. Bland de herrelösa hundarna är sjukdomar vanligt förekommande (WSPA). På hundhemmen utomlands lämnas hundar in som lever herrelösa, också oönskade hundar lämnas in av sina ägare. Av den höga belägningsgraden på hundhemmen ökar riskerna för att hundarna bland annat kan utveckla smittsamma sjukdomar (Clevenger & Kass, 2003). Man har sett samband mellan sjukdom under valptiden och olika typer av beteendeproblem hos hunden senare i livet (Serpell & Jagoe, 1995). Till exempel nämns att valpar som varit svårt sjuka med stor sannolikhet senare i livet uppvisar rädslor för främlingar, rädslor för barn, dominansrelaterad aggression, aggression mot främlingar, onormalt sexuellt beteende och separationsrelaterat skällande.

En otillräckligt grundläggande tillit i livet kan vara ett problem med en omplaceringshund (Malm, 2005b). Samma orsak kan vara ett problem även med de adoptionshundar som förmedlas hit, många av dessa djur har ofta upplevt olika traumatiska händelser i sitt förflutna. Man bör som ägare till en sådan hund vara medveten om att hundens upplevelser tidigare i livet i stor grad kan påverka dess beteende senare i livet. Många av de hundar som förmedlas för adoption har blivit övergivna av sina

ägare, vilket kan framkalla separationsrelaterade problem och överdrivet skällande senare i livet (Serpell & Jagoe, 1995).

Hunden, liksom människan, karaktäriseras av sitt komplexa sociala liv med mycket utvecklat kommunikationssystem (Reid, 2008). Hundar är mycket väl anpassade som sällskapsdjur då de har lätt för att utveckla social tillgivenhet till människor (McCrave, 1991). Tillgivenhet är en av de grundläggande beteendemässiga företeelser av sociala relationer (Topál et al., 2005) och påstås vara den faktor som har grundläggande betydelse för att organisera gruppbildning hos sociala djurarter (Bowlby, 1958). Det är vanligt att hundar som adopterats från hundhem uppvisar beteendeproblem (Voith & Borchelt, 1996), miljön på hundhemmen kan vara bidragande till dessa (Hennessy et al., 2001). Man menar att även på de mest välskötta hundhem som drivs på ett optimalt sätt, utsätts hundarna i hög grad för höga ljud och situationer de inte är vana vid och de har ofta genomgått någon form av separation från någon i sin tidigare tillvaro och den nya omgivningen blir för hundarna okontrollerbar. Wells & Hepper (2000) har i en studie undersökt förekomsten av beteendeproblem hos hundar som köpts från ett hundhem på Nordirland. De undersökte vilka beteenden som förekommit inom fyra veckor från att hundarna köptes och hittade att risken för att hundar ska utveckla beteendeproblem är relaterade till hundarnas kön, bakgrund och ålder. I samma studie beskrivs att de hundar som varit herrelösa vid tidpunkten för inlämnandet på hundhemmet, med större sannolikhet uppvisade oönskade beteenden än de hundar som inlämnats av ägare som inte längre vill ha dem kvar. Genom att öka allmänhetens medvetenhet om värdet av beteendekonsultation och införa någon form av system för beteendeterapi på hundhemmen, tror man på sikt kunna minska förekomsten av att hundar med oönskade beteenden lämnas till och köps från hundhem (Wells & Hepper, 2000). Enligt en studie av Shore (2005) är beteendeproblem den främsta orsaken till att adopterade djur återlämnats till djurhem.

3.4.1 Socialiseringsperiod och miljöträning

Tidig socialisering och miljöträning spelar en viktig roll för hundens självförtroende, sociala förmåga och hälsa (Lindsay, 2001). Enligt Lindsay kan beteendeproblem utvecklas under påverkan av många olika bidragande faktorer. Några av faktorerna som nämns är miljöbetingade stressorer, bristande socialisering och miljöträning samt om hunden blivit illa behandlad. Lindsay skriver också att otillräcklig erfarenhet av sociala sammanhang och olika miljöer, eller upplevelser av känslomässigt trauma under de första levnadsveckorna i valpens liv, ofta leder till brister i hundens beteende. Bristande socialisering och miljöträning tidigt i hundens liv kan ofta förknippas med ihållande rädsla för främlingar, rädsla för okända saker, rädsla för barn eller rädsla för att vara utomhus eller på nya platser (Lindsay, 2001).

Malm (2005a) skriver att socialiseringsperioden sträcker sig från att valpen är runt tre veckors ålder fram till dess att den är ungefär tio till tolv veckor. Vidare anges att denna tid är av mycket stor betydelse för den sociala utvecklingen, det är under denna period det går lättast att få valpen att acceptera människor och andra arter. Socialisering och att ge den unga hunden goda erfarenheter av olika människor och djur, är det viktigaste när det gäller att försöka förhindra utvecklingen av rädsla, (Malm, 2005b). Chanserna ökar att hunden som vuxen ska kunna umgås på ett bra sätt med olika människor och andra arter om den under socialiseringsperioden fått god kontakt med dessa (Malm, 2005a).

Det är viktigt att miljöträna valpen vid tidig ålder för att vänja den vid olika situationer som nya miljöer, främmande ljud och föremål och liknande som den senare i livet förväntas klara av (Malm, 2005a; Gazzano et al., 2008). Enligt Gazzano et al. (2008) förbättrar miljöträning möjligheten att grunda en tillräcklig känslomässig balans, vilket i sin tur hjälper till att förhindra uppkomsten av vissa beteendestörningar som skulle kunna uppstå till följd av händelser i hundens förflutna. Hundar kan ägna sig åt onormala beteenden som vi kallar stereotypier, som till exempel oavbrutet och okontrollerat skällande, att under långa stunder jaga sin svans med mera (Malm, 2005b). Dessa kan vara tecken på att hundarna känner kraftig oro eller diffus rädsla, skriver Malm. Vidare skriver hon att man tror att bristande miljöförhållanden och brister i hundens sociala miljö tidigt i hundens liv kan vara den huvudsakliga orsaken till beteendena.

3.4.2 Rädslor, aggression och separationsångest

En utländsk studie har visat att hundar som köpts från hundhem eller från djurbutik, med större sannolikhet kommer uppvisa beteendeproblem än de hundar som köpts av uppfödare eller släkt och vänner (Jagoe, 1994). I samma studie var förekomsten av rädslor större bland de hundar som köpts från hundhem och djurbutiker än bland de som köpts från andra källor. En bidragande anledning till detta tros vara att djurhållningen i dessa miljöer gör att djuren blir rädda när okända människor närmar sig (Jagoe, 1994). Det har i Wells & Heppers studie (2000) visats att majoriteten av hundar som köpts från hundhem uppvisade beteendeproblem, vanligast av dessa var just rädslor.

Då ett stort antal stressade individer hålls på en begränsad yta, kan risken för att utveckla smittsamma sjukdomar samt oönskade beteenden öka, såsom till exempel aggression (Clevenger & Kass, 2003). Hög ljudnivå, bristfällig sömn, social stress bland annat av konkurrenssituationer bland djuren eller annan känslomässig oro, kan påverka att hundar med till exempel aggressiva tendenser inte uppvisar dessa just i den aktuella miljön (Christensen et al., 2007).

Hundar inköpta från hundhem har även större benägenhet att uppvisa separationsrelaterade problem, som till exempel destruktivt beteende eller att utträta behov inomhus då de lämnas ensamma (Jagoe, 1994; McCrave, 1991). Separationsångest kan utlösas hos hundar till exempel vid flytt till en ny miljö (Borchelt & Voith, 1982). I studien av Marston et al. (2005) nämns att ägare till omplaceringshundar som kommer från hundhem, upplever det som vanligt förekommande att hundarna rymmer, vilket kan förknippas med separationsrelaterade problem. Annat som nämndes var att hundar ofta visade sig hyperaktiva, drar i koppel eller har svårt att komma överens med övriga sällskapsdjur i hemmet. Borchelt & Voith (1982) skriver att hundar som utsatts för en traumatisk separation, exempelvis blivit övergivna av sina ägare och lämnade att leva på ett hundhem eller på gatan, med stor sannolikhet kommer att uppvisa separationsrelaterade beteendeproblem. Vidare i studien visas att vanliga tecken på separationsångest är att hunden då den är ensam vokaliserar, utträttat sina behov inomhus eller förstör inredning. Man har också sett att hunden ofta är hyperaktiv, intensiv och till exempel vokaliserar vid återförening med ägaren. En del av de hundar som uppvisar separationsångest och är starkt beroende av sina ägare, tenderar att följa efter ägarna där de befinner sig, från rum till rum (Lindsay, 2001).

4 Material och metoder

I detta arbete undersöktes vilken information som ges på olika adoptionsorganisationers hemsidor. Totalt undersöktes 13 hemsidor till organisationer med svensk kontaktperson, som vid tidpunkten för undersökningen var aktiva med verksamheten att förmedla hund för adoption till Sverige. Dessa organisationer söktes upp via Internet.

Tillvägagångssättet i organisationernas arbete undersöktes genom en nätbaserad enkätundersökning (se bilaga 1). För att informera om enkätundersökningen kontaktades organisationerna inledningsvis via telefon, därefter via e-post i de fall de var oanträffbara. Länk till enkäten skickades via e-post till de ansvariga i respektive organisation. Vissa av organisationerna arbetar även med att omplacera svenska hundar. Enkäten var uppdelad i olika delar. En del innehöll generella frågor om organisationen, en del mer specifikt om dess arbete. En del inriktades på situationen på hundhemmet/hundgården eller motsvarande varifrån hundarna förmedlas och en del handlade mer specifikt om hur man arbetar där.

En del av de adopterade hundarnas situation följdes också upp med hjälp av en nätbaserad enkätundersökning (se bilaga 2). Denna riktades till nuvarande och före detta ägare till adoptionshundar. Hundägarna kontaktades genom att vissa organisationer hjälpte till att vidarebefordra länken till enkäten till sina adoptörer. Länken till enkäten lades även ut på forumet "Tassar till Sverige" som riktar sig till just den aktuella målgruppen för undersökningen, nämligen de ägare som adopterat hund från utlandet. Vissa hundägare till adopterade hundar hjälpte också till genom att lägga ut länken till enkäten på sina bloggar. Enkäten var indelad i olika delar. En del innehöll generella frågor om adoptionen, en del generella frågor om hunden. Sista delen avsåg mer

specifika frågor om hundens beteende i olika situationer samt dess relation till människor, andra hundar mm. Frågorna var utformade på så sätt att en enkät skulle ha besvarats för endast en hund.

5 Resultat

5.1 Organisationernas hemsidor

Följande tretton organisationers hemsidor har undersökts;

- SOS Animals
- Hundrondellen
- CHANS-hund
- ADA-hundar
- Julie Rescue
- Hundhjälpen
- Neverneverland
- Daisyhope
- Hundar utan hem
- Cyprus dogs
- Ramnebos hundstall
- Hundnanny
- Hundförmedlingen

Information som inte framkommer på hemsidorna kan troligtvis fås genom kontakt med organisationerna, men nedan visas resultat av vilken information som finns tillgänglig då man besöker de olika hemsidorna.

Tabell 1 visar hur många organisationer som genomför en adoption genom att inleda med personligt möte eller hembesök hos adoptören. Här visas även i hur många organisationer det kan genomföras adoptioner utan att det inleds med personligt möte eller hembesök.

Tabell 1. De olika organisationernas tillvägagångssätt beträffande personligt möte/hembesök inför adoption.

Tillvägagångssätt	Antal organisationer
Adoption är möjlig utan personligt möte/hembesök	3 st
Adoption är endast möjlig efter personligt möte/hembesök	6 st
Adoption är möjlig utan personligt möte/hembesök, men det kan förekomma	3 st
Information om personligt möte/hembesök framkommer ej	1 st

Tio av organisationerna lämnar på hemsidan ut kontaktuppgifter till de ansvariga i form av både e-postadress och telefonnummer. Tre av dem lämnar endast ut e-postadress. Elva organisationer anger på hemsidan något eller några krav på adoptören. De krav som ställs visas i tabell 2.

Tabell 2. Krav som ställs på adoptören samt hur många av organisationerna som ställer de angivna kraven.

Krav på adoptören	Antal organisationer
Att inte lämna hund ensam mer än ett visst antal tim/dag	7 st
Att meddela organisationen vid ev. omplacering	7 st
Adoptörens ålder	6 st
Att registrera hunden hos Jordbruksverket	4 st
Att ägaren är hemma med hunden de första veckorna efter hundens hemkomst	3 st
Att meddela organisationen vid ev. avlivning	3 st
Att inte lämna hunden ensam de första dygnet efter hundens hemkomst	2 st
Målsmans underskrift om ägaren är minderårig	2 st
Att lämna ifrån sig hund om misskötsel uppdagats	2 st
Att ge rapport om hur hunden mår första veckan	1 st
Att kontinuerligt informera om hundens situation	1 st
Att tillåta hembesök från organisationen	1 st
Att tillåta uppföljning efter hundens hemkomst	1 st
Att inte åka buss/tåg med hunden direkt efter ankomst till Sverige	1 st
Att meddela ev. dödsfall av hunden	1 st
Att inga barn under fem år finns i familjen	1 st
Att vaccinera och avmaska hunden vid behov	1 st
Att genomgå kurs med hunden hos godkänd instruktör	1 st
Att inte använda hunden till avel eller kapplöpning	1 st
Att inneha stabil ekonomi	1 st
Att det ska överensstämma bra mellan hund och ägare	1 st
Att vara godkänd som lämplig ägare enligt organisationens frågeformulär	1 st
Att stå för kostnad av godkänd burmodell för flygtransport	1 st
Att inte tillåta besökare i hemmet den första tiden efter hundens hemkomst	1 st
Att försäkra hunden efter hemkomst	1 st

Elva av organisationerna anger på hemsidan särskilda krav på adoptören om adoptionen avser en hund med speciella behov. Dessa krav kan exempelvis vara tidigare erfarenhet av hund eller att hunden ska hamna i en familj utan småbarn. På två av hemsidorna framkom ingen information om detta då inga hundar med speciella behov presenterades.

Hundarna presenteras på olika sätt på de olika hemsidorna. Under beskrivning av ”ras” kan både blandras och renrasig hund ha angivits, vanligast är att hundarna är av blandras. Definition av ”förflutna” är i detta fall då organisationen anger information som kan upplysa något om hur hundens tidigare levnadssätt sett ut, om den tidigare levt med ägare eller inte. I tabell 3 beskrivs hur hundarna presenterats på hemsidorna.

Tabell 3. Antal hemsidor där information inom de olika kategorierna presenteras om de allra flesta hundarna.

Kategori	Antal hemsidor
Ras	9 st
Kön	13 st
Ålder	13 st
Vikt	5 st
Mankhöjd	7 st
Förflutna	6 st

Alla organisationer visar på sina hemsidor bilder av de allra flesta hundarna och de flesta har beskrivit hur hundarna förhåller sig till människor, andra hundar och andra djur. Hundarna presenteras på ett sakligt sätt på de allra flesta av hemsidorna. Man utnyttjar inte människors medlidande för hundarna utan anger oftast relevant information. På en av hemsidorna betonar man dock avlivning av hundar som inte omgående adopteras, i något större grad än på de övriga.

Nio av organisationerna ger information om att adoptören ska förbinda sig till ett avtal/kontrakt för att få adoptera hund. På åtta av hemsidorna kan man hitta information om vilken kompetens de ansvariga personerna har. Med kompetens avses tidigare erfarenhet eller utbildning av de ansvariga.

Man ger på tio av hemsidorna råd om hur man bäst anpassar sin nya hund till det nya livet i Sverige. Med råd kan avses hur man som ägare ska göra för att successivt vänja hunden att vara själv kortare stunder, hur man går tillväga för att få den rumsren, hur man på bästa sätt koppeltränar hunden och så vidare.

På elva av hemsidorna framkommer information om situationen på hundhemmen, hundgårdarna eller motsvarande utomlands som hundarna förmedlats ifrån. Som information avses bilder som visar hur det ser ut i hundhemmen, information om vilket arbetssätt man tillämpar där eller liknande. På en hemsida framkommer endast lite information och på en annan framkommer ingen information alls. Alla utom en av organisationerna informerar på sina hemsidor om hur hundarna transporteras till Sverige.

5.2 Organisationernas tillvägagångssätt

Nedan visas resultat från enkätundersökningen för de frågor som fått tillräckligt antal svar från organisationerna och som är mest relevanta att visa. En del av frågorna i enkäten har lägre svarsfrekvens än sju, då inte alla frågor besvarats av samtliga organisationer. En del av frågorna har högre svarsfrekvens än sju, då det varit möjligt att ge flera svarsalternativ på samma fråga.

Tretton av de idag verksamma organisationerna tillfrågades att medverka i enkätundersökningen. Av dessa har följande sju valt att medverka;

- CHANS-hund
- Cyprus Dogs
- Hundar Utan Hem
- Hundrondellen
- Neverneverland
- Ramnebos Hundstall
- SOS Animals

Länder som de medverkande organisationerna förmedlat hundar ifrån är Cypern, Grekland, Irland, Polen, Portugal, Rumänien och Spanien. Vanligast bland organisationerna är att dessa förmedlar 1-25 eller 101-200 hundar per år (se tabell 4).

Tabell 4. Antal hundar som förmedlas av organisationer för adoption till Sverige per år (endast möjligt att ange ett av svarsalternativen). Totalt antal svar 6.

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
1-25 st	2	33.3 %	
26-50 st	0	0.0 %	
51-100 st	1	16.7 %	
101-200 st	2	33.3 %	
>200 st	1	16.7 %	

Sex av de sju organisationerna har jourhem i Sverige i vilka hundarna kan vistas innan man finner permanent hem till dem. Den organisation som inte använder sig av jourhem, skickar inga hundar till Sverige förrän det finns ett hem som står klart att ta emot hunden. Samma organisation har dock möjlighet att ordna jourhem i de fall det skulle bli nödvändigt. En organisation svarar att man försöker undvika att använda sig av jourhem för att inte hundarna ska behöva flyttas mer än nödvändigt. Man använder mest jourhem som lösning i de fall hunden eventuellt tillfälligtvis måste bo i ett hem tills man hittar en ny permanent ägare åt den. Två av organisationerna svarar att jourhemmen utgörs av

personer som är aktiva inom organisationen och har stor hundvana, eller personer som har nära kontakt med aktiva inom organisationen.

Samtliga sju organisationer stödjer kastrerings- eller steriliseringsprojekt på olika sätt. Ett sätt är att genom ekonomiskt stöd ge veterinärer möjlighet att ta hjälp av veterinärstudenter som vill lära sig att utföra kastration. Ett annat sätt är att genom samarbete med olika föreningar i utlandet försöka upplysa allmänheten och påverka dess syn på kastration. Någon organisation medverkar i olika veterinärprojekt och kastreringsprogram där man låter allmänheten komma med djur som ska kastreras. Vissa organisationer bekostar inköp av veterinärutrustning och samarbetar med veterinärer som under kortare tid kommer och arbetar ideellt med kastrering på plats i utlandet.

Hundinstruktör är en vanligt förekommande kompetens inom organisationerna (se tabell 5). I kommentarer och som svarsalternativ ”annat” har man angivit jurist med inriktning på djurskydd, hunduppfödare med utbildning för ändamålet, många års erfarenhet av hund, lång erfarenhet av adoptionsverksamhet, läkare, veterinär samt djursjukvårdare. En organisation kommenterar också att man har regelbunden kontakt med veterinär och etolog utanför organisationen i samband med omplaceringar. Två av organisationerna som enbart svarat ”annat” anger inte närmre vilken typ av kompetens man har.

Tabell 5. Kompetens bland de ansvariga i organisationerna (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar 12

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Annat	4	33.3 %	
Hundinstruktör	4	33.3 %	
Problemhundskonsult	3	25.0 %	
Etolog	1	8.3 %	

Av de sju organisationer som förmedlat hundar till Sverige har sex stycken svarat att det förekommit omplaceringar av hundar. Av dessa har tre svarat på hur många som omplacerats (2, 6 resp. 28 st. omplaceringar). Orsakerna till omplaceringarna har angivits vara

- allergier
- kastrerad hund gjorde försöka att para sig med hemkommen kastrerad tik
- skilsmässa
- ändrade arbetsförhållanden
- ändrade familjeförhållanden
- felaktig match mellan ägare och hund
- hunden stressades av familjens småbarn
- tecken på osäkerhet mot sin husse
- ena hunden i familjen avled vilket ledde till omplacering av den andra
- ägare opererades, lång konvalescens
- gammal hund i familj blev åsidosatt då den nya tillkom
- sjukdom hos ägare
- hunden förhåller sig inte bra ihop med annan hund i familjen
- fall av vanvård

Angivna orsaker till avlivningar av hundarna är sjukdom, skador, psykiska problem, oönskat beteende och åldersskäl. En organisation angav att man inte har kännedom av något fall av avlivning, tre organisationer angav att andel avlivningar som förekommit är 1-10 %. En av organisationerna angav 0,03 %.

Alla sju organisationerna ger de blivande ägarna möjlighet att framföra önskemål och beskriva sina planer med hundägandet, fem av dessa använder sig av ett intresseformulär som ifylles av de blivande

ägarna där dessa uppgifter framkommer. Två av organisationerna kommenterar att de ser detta hjälpmedel som mycket viktigt i sitt arbete att välja rätt ägare till hundarna.

Samtliga sju organisationer transporterar hundarna via flyg, en av organisationerna har även använt sig av båt och bil för transporter av hundarna. Fyra av organisationerna svarar att man vid behov givit hundarna lugnande medel inför flygtransporten.

Samtliga av organisationerna följer upp adoptionerna via antingen hembesök, telefon eller e-post, beroende på vad som är lämpligast i de olika fallen. En av organisationerna anger att det är vanligast förekommande att man gör uppföljningen via telefon eller e-post.

Hundägare ges möjlighet att via samtliga sju organisationer kunna kontakta problemhundskonsult, etolog, hundinstruktör eller motsvarande om den adopterade hunden uppvisar beteendeproblem. I vissa av organisationerna finns personer med lämplig kompetens för rådgivning, i andra fall hjälper man till att hänvisa hundägarna vidare där de kan få hjälp.

Samtliga sju organisationer har svarat att alla hundar på hundhemmen har kastrerats eller steriliserats. En av organisationerna har också svarat att man på hundhemmen i Polen endast kastrerat tikarna, hanarna har kastrerats i den mån man haft råd. I svaren avses de hundar som är tillräckligt gamla för att kastreras. Då nya hundar regelbundet anländer till hundhemmet kastreras dessa vanligtvis inom några veckor. De medverkande organisationerna anger att fertila hundar av olika kön hålls avgränsade från varandra i väntan på kastration på hundhemmen utomlands. Innan kastrering utförts hålls hundarna antingen enskilt var för sig, tillsammans med hundar av samma kön eller tillsammans med andra kastrerade hundar.

Tillvägagångssätten varierar på de olika hundhemmen utomlands med avseende på hundar som inte adopterats efter lång tid (se tabell 6) och det var i denna fråga möjligt att fylla i flera svarsalternativ. På ett och samma hundhem kan vissa hundar få stanna under obegränsad tid men andra måste avlivas. Man bedömer individuellt hur hundarna mår och vilket temperament de har och så vidare. Äldre, svårhanterliga hundar eller liknande förmedlas oftast inte till Sverige, man hoppas att dessa i första hand ska adopteras och få ett hem i det land de befinner sig för att slippa transporteras.

Tabell 6. De utländska hundhemmens tillvägagångssätt om hundar inte förmedlats för adoption inom en lång tid (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar: 9

Svarsalternativ	Antal svar	Procent
Vet ej	0	0.0 %
Låter dem stanna kvar på hundhemmet under obegränsad tid	5	55.6 %
Låter avliva dem	3	33.3 %
Har aldrig förekommit, men man skulle i så fall låta dem stanna på hundhemmet under obegränsad tid	1	11.1 %
Har aldrig förekommit, men man skulle i så fall låta avliva dem	0	0.0 %
Annat	0	0.0 %

Sex av organisationerna anger att man gör ett urval av de bäst lämpade hundarna som ska förmedlas för adoption. Man väljer i första hand ut de individer man anser vara mentalt stabila nog att klara av transporten till Sverige och som anses ha god möjlighet att anpassas till ett liv i en familj här. Hundar som uppvisar tecken på stress och aggressivitet eller liknande, förmedlas inte i de flesta fall. En organisation har svarat att man både gör urval av de bäst lämpade hundarna och att man försöker förmedla alla för att kunna hjälpa fler nya hundar. Denna organisation anger att de hundar som inte anses lämpliga för förmedling avlivas, resterande hundar försöker man förmedla. En organisation kommenterar att man i första hand förmedlar de individer som visar sig stabila och framåt, medan de mer tillbakadragna individerna får stanna kvar tills de visat sig mer vana vid att bli hanterade av människor.

5.3 Hundarnas situation

På enkäten som riktats till hundägarna är antalet inkomna svar 359 stycken. Vissa av frågorna har lägre svarsfrekvens än 359 då inte alla frågor besvarats av samtliga deltagande. Vissa av frågorna har högre svarsfrekvens än 359 då det varit möjligt att ge flera svarsalternativ på samma fråga, alternativt har svar angivits för flera hundar än en på samma enkät. Nedan visas resultat för hur ägarna har svarat på de frågor som är av störst vikt i enkätundersökningen. I tabell 7 visas antal hundägare som adopterat hund från respektive organisation.

Tabell 7. Genom följande organisationer har hundägarna adopterat sina hundar. I tabellen anges även organisationer som inte längre är verksamma. (Möjligt att ange flera av svarsalternativen.) Totalt antal svar: 368

Angivna svar	Antal svar
ADA- hundar	40 st
Apariv	1 st
CHANS- hund	22 st
Cyprus dogs	19 st
Daisy Hope	7 st
Damadogyard	3 st
Greyhound rescue Scandinavia	2 st
Hittehund	1 st
Hundar utan hem	5 st
Hundhjälpen	18 st
Hundrondellen	94 st
ISA	4 st
Julie Rescue	52 st
Kerry Greyhound Connection	1 st
Neverneverland	28 st
PETS	2 st
Pjäsens hundhem	1 st
SOS- animals	65 st
Swecas	2 st
Tigerharen	1 st

De flesta hundarna angavs vara 1-2 år då de förmedlades för adoption till Sverige. Av de hundar som förmedlats uppges 83,1% vara kastrerade/steriliserade då de kom hit. Från många av organisationerna förmedlas endast kastrerade/steriliserade, medan det förekommer förmedling av okastrerade/osteriliserade hundar från vissa.

Av de tillfrågade svarade 308 st. (87 %) att de blev informerade om hur hundens levnadsförhållanden sett ut innan den kom till hundhemmet i utlandet. I många av fallen som handlar om upphittade hundar finns ingen eller mycket begränsad information att lämna ut, medan det är lättare att informera angående hundar som man har vetskap om att tidigare ha levt i en familj.

Av de svarande hundägarna har 276 st. (78 %) upplevt att uppgifter som inledningsvis angivits om hunden stämt. De vanligaste uppgifterna som inte stämt anges bland andra ha handlat om hundens mentalitet, ålder, kastrering, hälsostatus, vaccination, jaktinstinkt och dess förflutna. Som exempel kan nämnas att vissa hundar trots uppgifter om kastration inte har varit kastrerade, i något fall har tiken varit dräktig vid ankomst till Sverige.

Av hundägarna anser majoriteten (92,4%) att avtal/överenskommelse följts från organisationens sida. 22 st. (6,2 %) anser inte att detta följts och 5 st. (1,4 %) svarar att avtal/överenskommelse saknas. Av kommentarer framkommer att det vanligast förekommande är att vissa organisationer inte utför uppföljning efter adoptionen som man kommit överens om.

På frågan om hundägarna skulle rekommendera andra att adoptera hund, svarar 302 st. (85,8%) ja. Många av hundägarna beskriver att de kan rekommendera andra att adoptera hund under förutsättningen att man som blivande ägare är noggrann i sitt val av organisation som förmedlar hunden. Man bör välja en organisation som är seriös och följer upp hundens liv efter adoptionen samt sköter vaccinationer och provtagningar på rätt sätt. Många anser också att endast personer med tidigare erfarenhet av hund är lämpliga som ägare till en adopterad hund. Man bör ha med i åtanke att dessa hundar varit med om situationer tidigare i livet som kan göra att de får svårigheter att anpassa sig till ett nytt liv. Därför bör man ha stort intresse och kunskap om hur man på rätt sätt kan arbeta med dessa hundar.

Av de medverkande i undersökningen har 76 st. (21,5%) svarat att adoptionshunden är deras första hund. En del ägare kommenterar att de upplevt problem med hunden men att man åtgärdat dessa på egen hand utan att be om hjälp, för detta saknas lämpligt svarsalternativ. Majoriteten av ägarna har inte behövt be om hjälp eller råd på grund av hundens beteende (se tabell 8).

Tabell 8. Hundägarnas angivna svar som avser om de vid något tillfälle kontaktat organisationen för att be om hjälp eller råd beträffande hundens beteende (endast möjligt att ange ett av svarsalternativen). Totalt antal svar: 348

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Nej, det har inte funnits behov av att be om hjälp/råd då jag endast haft positiva upplevelser av hunden	235	67.5 %	
Ja, det fanns då god möjlighet att få hjälp/råd och problemet åtgärdades	73	21.0 %	
Ja, det fanns då god möjlighet att få hjälp/råd men problemet åtgärdades inte	12	3.4 %	
Ja, men det fanns då ingen möjlighet att få hjälp/råd så problemet åtgärdades inte	28	8.0 %	

De vanligast förekommande beteendena ägarna sökt hjälp/råd för, anges vara separationsångest, utfall mot andra hundar, stark jaktintresse, osäkerhet, olika sorters rädslor och aggressivitet. Majoriteten av hundägarna har svarat att de upplevt det lätt att få hunden rumsren och att detta endast tog några veckor (se tabell 9). Som svarsalternativ "annat" är de vanligast angivna svaren att hunden redan vid hemkomst var rumsren, eller att det endast tog ett par dagar innan den blev det.

Tabell 9. Följande svar angavs av hundägarna då de tillfrågades om det var lätt att få hunden rumsren (endast möjligt att ange ett av svarsalternativen). Totalt antal svar: 348

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Ja, det tog endast några veckor	149	42.8 %	
Nej, det tog flera månader	18	5.2 %	
Nej, hunden är/blev inte helt rumsren på över ett halvår	12	3.4 %	
Annat	169	48.6 %	

Vanligast förekommande enligt hundägarna är att hundarna inomhus är lugna och harmoniska. Nästan en femtedel anger att de upplever eller har upplevt att hundarna inte viker från ägarens eller annan familjemedlems sida och följer efter dem största delen av tiden (se tabell 10.) Som svarsalternativ "annat" är de vanligast angivna svaren att hunden är livlig eller aktiv inomhus. Vissa hundar uppvisar eller har uppvisat ett vaktande beteende. Vissa hundar är eller har varit tillbakadragna.

Tabell 10. Nedan anges hur hundarna upplevts bete sig/ha betett sig inomhus (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar: 411

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Den är/var lugn och harmonisk	273	66.4 %	
Den viker/vek inte från min eller annan familjemedlems sida och följer/följde efter mig eller annan familjemedlem större delen av tiden	80	19.5 %	
Den visar/har visat tecken på oro/stress större delen av tiden	18	4.4 %	
Annat	40	9.7 %	

Majoriteten av svaren (77,4%) visar att ägarna upplever eller har upplevt att det gått bra att lämna hunden ensam hemma (se tabell 11). Resterande svar tyder på att ägarna upplever eller har upplevt att hunden utträttar sina behov, skäller/gnäller/ylar eller biter/river sönder föremål eller inredning. Många av de medverkande kommenterar att de har fler än en hund, så det förekommer sällan att en hund lämnas helt ensam. Att hunden har sällskap tror vissa av ägarna kan underlätta, jämfört med om hunden skulle ha lämnats hemma helt ensam.

Tabell 11. Följande svar angavs av hundägarna då de tillfrågades om det går/har gått bra att lämna hunden ensam hemma (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar: 367

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Ja, det går/gick bra	284	77.4 %	
Ja numera går det bra, men den har tidigare utträttat sina behov inomhus vid flertalet tillfällen	11	3.0 %	
Ja numera går det bra, men den har tidigare skällt/gnällt/ylat vid flertalet tillfällen	29	7.9 %	
Ja numera går det bra, men den har tidigare bitit/rivit sönder föremål eller inredning vid flertalet tillfällen	16	4.4 %	
Nej, den utträttar vid flertalet tillfällen sina behov inomhus	3	0.8 %	
Nej, den skäller/gnäller/ylar vid flertalet tillfällen	7	1.9 %	
Nej, den biter/river vid flertalet tillfällen sönder föremål eller inredning	6	1.6 %	
Nu har jag inte hunden kvar, men tidigare utträttade den vid flertalet tillfällen sina behov inomhus	1	0.3 %	
Nu har jag inte hunden kvar, men tidigare skällde/gnällde/ylade den vid flertalet tillfällen	5	1.4 %	
Nu har jag inte hunden kvar, men tidigare bet/rev den vid flertalet tillfällen sönder föremål eller inredning	5	1.4 %	

Drygt hälften har svaren (57,1 %) visar att ägaren har upplevt att hunden alltid fungerat bra ihop med andra människor (se tabell 12). Resterande svar tyder på att de har upplevt sin hund vara rädd eller aggressiv i relation till andra människor, eller annat. Som svarsalternativ ”annat” är det vanligaste angivna svaret att hunden visat sig reserverad mot andra människor, vanligtvis mot män.

Tabell 12. Hundägarna har följande upplevelser om hundarnas relation till andra människor än ägaren (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar 380

Svarsalternativ	Antal svar	Procent
Den har alltid fungerat bra ihop med andra människor	217	57.1 %
Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra människor	72	18.9 %
Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra människor	8	2.1 %
Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på rädsla mot andra människor	35	9.2 %
Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på aggression mot andra människor	4	1.1 %
Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra människor	10	2.6 %
Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra människor	6	1.6 %
Annat	28	7.4 %

Majoriteten av svaren (72,8 %) visar att ägarna upplevt att hunden alltid fungerat bra ihop med andra hundar (se tabell 13). Resterande svar visar att ägarna upplever eller har upplevt sin hund vara rädd eller aggressiv i relation till andra hundar, eller annat. De vanligast angivna svaren som svarsalternativ "annat" är att hunden fungerar bra ihop med vissa hundar men inte med alla. Man nämner också att hunden upplevs osäker inför andra hundar, den är dominant eller att möten med andra hundar går bra då hundarna är okopplade annars förekommer ofta utfall mot den andra hunden.

Tabell 13. Hundägarna har följande upplevelser om hundens relation till andra hundar (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar: 371

Svarsalternativ	Antal svar	Procent
Vet ej	1	0.3 %
Den har alltid fungerat bra ihop med andra hundar	270	72.8 %
Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra hundar	17	4.6 %
Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra hundar	8	2.2 %
Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på rädsla för andra hundar	23	6.2 %
Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på aggression mot andra hundar	13	3.5 %
Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra hundar	2	0.5 %
Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra hundar	8	2.2 %
Annat	29	7.8 %

Majoriteten av svaren (67,9 %) visar att ägarna upplevt att hunden alltid fungerat bra ihop med andra djur (se tabell 14). Resterande svar visar att ägarna upplever eller har upplevt sin hund vara rädd eller aggressiv i relation till andra djur, eller annat. Som svarsalternativ "annat" är de vanligast angivna svaren att hunden uppvisar intresse för att jaga katter och andra smådjur, främst utomhus. Man nämner

också att hunden uppvisar intresse för att jaga vilt. En del hundar är reserverade inför större djur som kor eller hästar.

Tabell 14. Hundägarna har följande upplevelser om hundens relation till andra djur (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar: 365

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Vet ej	18	4.9 %	
Den har alltid fungerat bra ihop med andra djur	248	67.9 %	
Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra djur	11	3.0 %	
Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra djur	9	2.5 %	
Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på rädsla för andra djur	9	2.5 %	
Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på aggression mot andra djur	8	2.2 %	
Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra djur	2	0.5 %	
Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra djur	3	0.8 %	
Annat	57	15.6 %	

Majoriteten av ägarna (64,6 %) har svarat att hunden alltid varit orädd/nyfiken/undersökande inför nya föremål/ ljud/lukter (se tabell 15). Resterande har svarat att de upplever eller har upplevt sin hund rädd eller aggressiv, eller annat. Som svarsalternativ "annat" är de vanligast angivna svaren att hunden uppvisat viss osäkerhet inför nya föremål/ljud/lukter. Många av hundarna anges vara ljudkänsliga, skotträdsla och känsliga för nyårsraketer och åskväder.

Tabell 15. Hundägarna har följande upplevelser om hundens relation till nya föremål/ljud/lukter (endast möjligt att ange ett av svarsalternativen). Totalt antal svar: 359

Svarsalternativ	Antal svar	Procent	
Den är/har alltid varit orädd/nyfiken/undersökande inför nya föremål/ljud/lukter	232	64.6 %	
Numera är den orädd/nyfiken/undersökande men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression/rädsla inför nya föremål/ljud/lukter	60	16.7 %	
Den upplevs/upplevdes ofta rädd/aggressiv inför nya föremål/ljud/lukter	21	5.8 %	
Annat	46	12.8 %	

Några situationer som många av ägarna upplever eller har upplevt, är att hunden uppvisar rädsla för vissa typer av människor (se tabell 16) samt att hunden skäller/gnäller/ylar vid återförening med ägaren. En del upplever eller har upplevt att hunden rymmer då den är okopplad. Som svarsalternativ "annat" har många av ägarna angivit att hunden visat osäkerhet för olika typer av människor, även här vanligtvis mot män men också mot barn. Vissa hundar har visat osäkerhet eller rädsla för människor som hållit i olika föremål samt vissa upplevs vara strykrädda. Vanligt förekommande även här är att man nämner att hunden utomhus uppvisat intresse för att jaga vilt.

Tabell 16. Situationer som har upplevts av hundägarna (möjligt att ange flera av svarsalternativen). Totalt antal svar: 429

Svarsalternativ	Antal svar	Procent
Ingen annan än ägaren kan/kunde promenera med hunden	22	5.1 %
Hunden vaktar/har vaktat ägaren från andra hundar/människor/djur	45	10.5 %
Hunden skäller/gnäller/ylar eller har skällt/gnällt/ylat vid återförening med ägaren	80	18.6 %
Det går inte/har inte gått att binda upp hunden utan att den skäller/gnäller/ylar eller har skällt/gnällt/ylat	24	5.6 %
Hunden uppvisar rädsla/har uppvisat rädsla för vissa typer av människor (kvinnor, män, barn, stuvuxna el dyl.)	118	27.5 %
Hunden visar rädsla/har visat rädsla för människors fötter	29	6.8 %
Hunden rymmer/har rymt då den är/var okopplad	66	15.4 %
Hunden verkar/har verkat passiv (slö, inaktiv, sitter med hängande huvud el. dyl.)	14	3.3 %
Annat	31	7.2 %

Av de hundägare som idag har kvar sin hund är 98,7 % nöjda och trivs med sin adopterade hund.

6 Diskussion

Ett av de största problemen med adoptionsverksamheten som belystes i tv-programmet Uppdrag granskning 2008, var smittriskerna, då mest med tanke på riskerna att föra in olika smittor i Sverige. För hundarnas välfärd kan vistelse på hundhem innebära mycket stress och stor risk att utveckla smittsamma sjukdomar samt oönskade beteenden (Clevenger & Kass, 2003).

Uppgifter om hundarnas vikt och mankhöjd saknas ofta på flera av hemsidorna. Detsamma gäller uppgifter om hundarnas förflutna, vilket ofta har förklaringen att många av dem har upphittats lösspringande innan de hamnat på hundhemmet, vilket gör det omöjligt att fastställa hur hundens tidigare tillvaro sett ut. Vissa uppgifter om hundarna såsom till exempel ras, storlek eller om hunden har ett förflutet av att ha levt inomhus, anses påverka sannolikheten för att hundarna ska bli utvalda för adoption (Marston & Bennett, 2003). I en amerikansk studie (Luescher & Medlock, 2009) kan man se att en faktor som har stor betydelse och anses öka graden av adoptioner, är om hundarna förhåller sig bra till andra hundar. Generellt har de flesta organisationer i sin presentation av hundarna beskrivit hur de förhåller sig till människor, andra hundar och andra djur.

Alla organisationer förutom en, har tillgång till så kallade jourhem åt hundarna i väntan på ett permanent hem åt dessa. Enligt kommentarer från före detta ansvarig i tidigare verksam organisation, är val av jourhem mycket viktigt med avseende på hundarnas situation. Samma person kommenterar även att någon form av tillstånd skulle vara att rekommendera för att eventuellt kunna öka chansen att lämpliga personer med tillräcklig kompetens tillfälligt har hand om de förmedlade hundarna som ofta är i stort behov av rätt hantering.

Många av de organisationerna som förmedlat hundar, anges av hundägarna ha följt upp de adopterade hundarna väl, dock inte alla. En studie av Shore (2005) visar att service och kontakt från organisationen ökar chansen för varaktiga adoptioner. Uppföljningen efter adoptionerna är mycket viktig för att säkerställa hundarnas välmående och anpassning till det nya livet.

Det har förekommit beteenden hos en del av hundarna som kan tyda på att dessa hundar känner oro eller rädsla. Svaren tyder på att ungefär en femtedel av hundarna upplevs ha eller haft separationsrelaterade beteendeproblem. Med tanke på att alla de adopterade hundarna flyttas till helt nya miljöer och andra levnadsförhållanden, finns stor risk att separationsrelaterade reaktioner uppkommer hos dessa hundar (Borchelt & Voith, 1982). Exempel på sådana beteenden är att hunden

vokaliserar då den lämnats ensam hemma, vokaliserar vid återförening med ägaren eller utträttar sina behov inomhus då den lämnats ensam hemma. De ovan nämnda beteendena är några av de karaktäristiska för just separationsångest (Borchelt & Voith, 1982). Man kan av undersökningen även se att det är relativt vanligt att ägarna upplever eller har upplevt att hunden under stor del av tiden inomhus inte vikt av från ägarens eller annan familjemedlems sida, vilket också är förknippat med separationsångest (Lindsay, 2001). Borchelt & Voith (1982) hävdar att herrelösa hundar och hundar som lämnats in på hundhem med stor sannolikhet riskerar att uppvisa separationsrelaterade beteendeproblem. Ungefär en femtedel av hundägarna har enligt enkätsvaren någon gång kontaktat organisationen för att be om hjälp och råd beträffande hundens beteende. Mer än en tredjedel av hundarna anges ha uppvisat rädsla, aggression eller osäkerhet inför andra människor än ägaren vid flertalet tillfällen. Cirka en tredjedel av hundarna har vid flertalet tillfällen uppvisat rädsla, aggression eller osäkerhet mot andra hundar. Ungefär en tiondel av hundarna har angivits vara rädda, aggressiva eller reserverade mot andra djur. Mer än en tredjedel av hundarna har vid flertalet tillfällen uppvisat rädsla, aggression eller osäkerhet inför nya ljud, föremål eller lukter. I en studie från Wells & Hepper (2000) uppvisade majoriteten av de adopterade hundarna rädslor. Lindsay (2001) menar också att bristande socialisering och miljöträning kan leda till ihållande rädslor. Att många stressade individer hålls tillsammans på begränsad yta kan bland annat leda till oönskade beteenden som aggression (Clevenger & Kass, 2003).

Som en del av hundägarna själva kommenterar, finns det fördelar med att ha tidigare erfarenhet av hund då man adopterar från utlandet. Några av de stora skillnaderna mellan adopterade hundar och hundar som är uppfödda i Sverige, kan vara hundarnas socialiseringsperiod och miljöträning samt kännedom om hundens förflutna. Brist på kännedom om hundens förflutna kan göra det svårt att se hundens olika egenskaper, vilket kan påverka resultatet av adoptionen. De adopterade hundarna har många gånger i dessa avseenden andra förutsättningar än de hundar som är uppfödda i Sverige. I många fall har de adopterade hundarna varken blivit socialiserade med människor eller miljötränade för inomhusmiljöer, vilka kan innebära många obekanta ljud från dörrklockor och telefoner bara för att nämna några. Utöver eventuellt bristande socialisering och miljöträning kan hundarna även ha negativa erfarenheter av människor som behandlat dem illa. Detta kan innebära att man som hundägare får lägga ner en hel del tid på att träna hunden för olika situationer. En del av de hundraser som förmedlas för adoption har ursprungligen använts som jakthundar, som till exempel Podenco och Galgo, vilka man i vissa fall som ägare kan få komma att jobba lite extra med vad gäller jaktinstinkt. Hundarnas förflutna skiljer sig mycket från fall till fall och spelar en stor roll i hur väl anpassningen till det nya livet i Sverige sker.

En ansvarig i en av organisationerna anser att det är mycket viktigt att organisationerna som förmedlar hundar informerar adoptörerna om att hundens beteende och mentalitet beskrivs i just den specifika miljö den befinner sig utomlands. I en ny miljö och ny situation kan andra beteenden komma att utlösas eller utvecklas. Det är av stor vikt att blivande hundägare är förberedda på detta för att adoptionerna ska lyckas bra. Detta kan styrkas av Neidhart & Boyd (2002) som i sin studie anser att mer information till de blivande hundägarna om hundarnas beteende och hälsotillstånd är av stor vikt.

I ovan nämnda studie av Neidhart & Boyd (2002) där man intervjuat hundägare som adopterat hund, angav majoriteten att de upplevt adoptionerna som mycket lyckade. Liknande resultat framkom i denna undersökning av de svenska hundägare som adopterat hund, av kommentarer från hundägarna är majoriteten nöjd med sina adoptionshundar och har angivit att de haft positiva upplevelser av sin adoptionshund.

Trots att en stor del av adoptionerna får lyckad utgång bör man ha i åtanke att både socialisering och miljöträning ofta kan vara bristfällig för många av de adopterade hundarna och ofta har man bristande kännedom om deras förflutna. Ovan nämnda faktorer kan komma att innebära problem vid en adoption.

Omfattningen på denna undersökning är för liten och urvalet är inte tillräckligt slumpmässigt för att kunna dra några säkra slutsatser om hur situationen ser ut för våra adoptionshundar. Att använda enkätundersökning som metod kan innebära en felkälla då det finns risk för att de medverkande tolkar

frågorna på olika sätt. Detta kan medföra att inkomna svar inte är helt tillförlitliga. Av det arbete som gjorts kan man ändå kartlägga hur en liten del av de hundar som förmedlats till Sverige upplevts av sina ägare. Av dessa upplevelser kan man skapa sig en bild av hundarnas välfärd då olika beteenden kan tyda på om denna är bra eller dålig. Återigen är det viktigt att nämna att man för att få säkra svar bör ha ett större och mer slumpmässigt urval av hundägare, och dessutom göra en mer ingående undersökning. Det skulle vara intressant med en jämförande studie mellan hundar som förmedlats för adoption till Sverige och hundar som är uppfödda i Sverige. Detta för att kunna dra slutsatser om adoptionshundarnas välfärd skiljer sig mot de hundar som är uppfödda i Sverige och som vuxit upp under andra förutsättningar. Eftersom få studier gjorts om de adopterade hundarnas situation här i Sverige, så kan förhoppningsvis detta arbete uppmuntra till vidare uppföljning av dessa hundar.

7 Slutsatser

Både vilka uppgifter som lämnas om de hundar som finns tillgängliga för adoption samt vilken information hundägarna får angående vad en adoption kan innebära, är av stor betydelse för både hundarna och hundägarna. Ju mer information som lämnas desto större är chansen att de blivande hundägarna är väl förberedda på vad adoptionen kan komma att innebära, vilket kan påverka de adopterade hundarnas situation.

En viktig del som skulle bidra till att minska antalet gatuhundar utomlands skulle vara att registrera, id-märka och kastrera hundar samt öka kunskapen hos allmänheten i de olika länderna. Många av organisationerna gör ett viktigt jobb med att just informera och påverka allmänhetens attityd gentemot hundar i de olika länderna samt att medverka i olika kastreringsprojekt.

Av de hundägare som medverkat och har kvar sin hund idag, är 98,7 % av dem som svarat nöjda med sin adopterade hund, men många av hundarna uppvisar eller har uppvisat beteenden som kan vara problemrelaterade och tyda på sämre välmående.

8 Tack!

Stort tack till min hjälpsamma huvudhandledare på SLU, Elin Weber, för alla goda tips och råd och till min biträdande handledare på Jordbruksverket, Suha Mohammad, som har bidragit med uppgifter till arbetet. Jag vill också tacka mina hjälpsamma vänner och min omtänksamma familj! Slutligen vill jag framföra min största tacksamhet till alla Er som medverkat i min enkätundersökning och avsatt tid till att svara på mina frågor! Både nuvarande och före detta hundägare till adoptionshundar samt de ansvariga i organisationerna som medverkat. Utan Er hjälp hade det varit omöjligt att undersöka hur situationen för en del av de adopterade hundarna ser ut!

9 Referenser

- Borchelt, P.L. & Voith, V.L. 1982. Diagnosis and treatment of separation-related behaviour problems in dogs. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*. 12, 625-635.
- Bowlby, J. 1958. The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis*. 39, 350-373.
- Broom, D.M. & Johnson, K.G. 1993. *Stress and animal welfare*. London, Chapman & Hall.
- Clevenger, J., Kass, P.H. 2003. Determinants of adoption and euthanasia of shelter dogs spayed or neutered in the University of California veterinary student surgery program compared to other shelter dogs. *Journal of Veterinary Medical Education*. 30, 372-378.
- Christensen, E., Scarlett, J., Campagna, M. & Albro Houpt, K. 2007. Aggressive behavior in adopted dogs that passed a temperament test. *Applied Animal Behaviour Science*. 106, 85-95.
- Gazzano, A., Mariti, C., Notari, L., Sighieri, C. & McBride, E.A. 2008. Effects of early gentling and early environment on emotional development of puppies. *Applied Animal Behaviour Science*. 110, 294-304.
- Hennessy, M.B., Voith, V.L., Mazzei, S.J., Buttram, J., Miller, D.D. & Linden, F. 2001. Behavior and cortisol levels of dogs in a public animal shelter, and an exploration of the ability of these measures to predict problem behaviour after adoption. *Applied Animal Behaviour Science*. 73, 217-233.
- Jagoe, A. 1994. Behaviour problems in the domestic dog: a retrospective and prospective study to identify factors influencing their development. PhD thesis. Department of Clinical Veterinary Medicine and St. Catharine's College, University of Cambridge, UK.
- Lindsay, S.R. 2001. *Handbook of applied dog behavior and training, volume two; Etiology and assessment of behavior problems*. Ames, Iowa, Blackwell Publishing.
- Luescher, A.U. & Medlock, R. T. 2009. The effects of training and environmental alterations on adoption success of shelter dogs. *Applied Animal Behaviour Science*. 117, 63-68.
- Malm, K. 2005a. Hunden, människan, relationen. Skara, Tanke i Tryck.
- Malm, K. 2005b. Rädsla och separationsproblem hos hundar. Skara, Tanke i Tryck.
- Marston, L.C., Bennett, P.C. & Coleman, G.J. 2005. Adopting shelter dogs: owner experiences of the first month post-adoption. *Anthrozoos*. 18, 358-378.
- Marston, L. C. & Bennett, P.C. 2003. Reforging the bond—towards successful canine adoption. *Applied Animal Behaviour Science*. 83, 227-245.
- McCrave, E.A. 1991. Diagnostic criteria for separation anxiety in the dog. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*. 21, 247-255.
- Moulton, C., Wright, P. & Rindy, K. 1991. The role of animal shelters in controlling pet overpopulation. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 198, 1172-1176.
- Neidhart, L. & Boyd, R. 2002. Companion Animal Adoption Study. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 5, 175-192.
- Reid, P.J. 2009. Adapting to the human world: dogs' responsiveness to our social cues. *Behavioural Processes*. 80, 325-333.
- Serpell, J. & Jagoe, J.A. 1995. Early experience and the development of behaviour. In: *The domestic dog, its evolution, behaviour and interactions with people* (Eds. J. Serpell). Cambridge, Cambridge University Press.
- Shore, E.R., 2005. Returning a recently adopted companion animal: adopters reasons for and reactions to the failed adoption experience. *Applied Animal Welfare Science*. 8, 187-198.

Topál, J., Gácsi, M., Miclósi, Á., Virányi, Z., Kubinyi, E. & Csányi, V. 2005. Attachment to humans: a comparative study on hand-reared wolves and differently socialized dog puppies. *Animal Behaviour*. 70, 1367-1375.

Van der Borg, J.A.M., Netto, W.J. & Planta. 1991. Behavioural testing of dogs in animal shelters to predict problem behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*. 32, 237-251.

Voith, V.L. & Borchelt, P.L. 1996. Separation anxiety in dogs. In: *Readings in Companion Animal Behavior* (Eds. V.L. Voith & P.L. Borchelt). Veterinary Learning Systems, Trenton, NJ, 124-139.

Wells, D.L. & Hepper, P.G. 2000. Prevalence of behaviour problems reported by owners of dogs purchased from an animal rescue shelter. *Applied Animal Behaviour Science*. 69, 55-65.

Internetsidor

Jordbruksverket (SJV),

<http://www.sjv.se/amnesomraden/djurveterinar/hastpasshundregister/hundregister/lagenomhundmarkning>, använd 2009-05-15.

World Society for the Protection of Animals (WSPA),

<http://www.wspa-international.org/wspaswork/strayanimals>, använd 2009-05-15.

Lagtexter

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:5) om kravet på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (1988:534) för hållande m.m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur, saknr L120.

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:10) om transport av levande djur, saknr L5.

Förordning (SFS 2007:1240) om tillsyn över hundar, saknr L91.

Lag (SFS 2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, saknr L90.

Rådets förordning (EG 1/2005) om skydd av djur under transport.

Trycksaker

Införsel till Sverige av hund och katt. Jordbruksverket, uppdaterad juni 2008.

BILAGA I

Enkät

lördag 16 maj 2009

Frågor till organisationer som förmedlar hundar för adoption till Sverige

Beskrivning

Denna enkätundersökning är indelad i olika delar. En del avser organisationen, en del avser mer specifikt dess arbete. En del avser situationen på hundhemmet hundarna förmedlas ifrån, en del avser mer specifikt hur man arbetar där. Vänligen besvara följande frågor som avser förmedling av hundar för adoption till Sverige.

Syfte

Syftet med undersökningen är att man genom inkomna svar ska kunna bilda sig en uppfattning om vad adoptionsverksamheten kan innebära, både för hundar och hundägare.

Användningsområde

Svaren på frågorna kommer att bidra till material för ett examensarbete angående uppföljning av adoptionshundars situation.

Ansvarig utgivare

Camilla Rydberg, student vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Skara

Om organisationen

1.1 Organisationens namn*** 1.2 Från vilka länder har organisationen förmedlat hundar för adoption till Sverige?***** 1.3 Hur stort är det totala antalet hundar organisationen förmedlat för adoption till Sverige?**

I frågan avses hela den tid organisationen varit verksam.

Ev kommentar:

*** 1.4 Hur många hundar/år förmedlar organisationen för adoption till Sverige?**

- 1-25 st
- 26-50 st
- 51-100 st
- 101-200 st
- >200 st

Ev kommentar:

*** 1.5 Finns jourhem i Sverige kopplade till organisationen i vilka hundarna vistas innan man finner permanent hem till**

dem?

- Ja
 Nej

Ev kommentar:

* 1.6 Arbetar organisationen med att stödja kastrerings- eller steriliseringsprojekt på plats i utlandet?

- Ja
 Nej

Ev kommentar:

* 1.7 Har någon som arbetar inom organisationen följande eller motsvarande kompetens;

- Hundinstruktör
 Problemhundskonsult
 Etolog
 Annat

Ev kommentar:

* 1.8 Har det efter adoption från hundhemmet i utlandet förekommit omplacering av hundar i Sverige?

I frågan avses även omplacering utförd av annan person utanför organisationen. Om svaret i denna fråga lyder nej/vet ej, vänligen gå vidare till fråga 1.10.

- Ja
 Nej
 Vet ej

Ev kommentar:

1.9 Om det förekommit omplacering av hundar som förmedlats för adoption till Sverige, vänligen ange antal.

I frågan avses även omplacering utförd av annan person utanför organisationen.

Ev kommentar:

1.10 Om det efter adoption från hundhemmet i utlandet förekommit omplacering av hundar i Sverige, vänligen ange av vilka orsaker.

I frågan avses även omplacering utförd av annan person utanför organisationen. Vänligen ange orsaker kortfattat i det tomma fältet.

*** 1.11 Har avlivning förekommit av hundar som förmedlats för adoption till Sverige? Om ja, hur stor andel?**

Om man inte har kännedom om någon avlivning, gå vidare till fråga 1.12.

- Organisationen har inte kännedom om att någon av hundarna avlivats
- 1-10%
- 11-25%
- 26-50%
- 51-75%
- 76-100%

Ev kommentar:

1.12 Om det förekommit avlivning av hundar som förmedlats för adoption till Sverige, vänligen ange av vilka orsaker.

Vänligen ange dessa kortfattat i det tomma fältet.

*** 1.13 Hur stor andel av hundägarna som adopterat hund till Sverige är nöjda?**

- 100%
- 75%
- 50%
- 25%
- Ingen av hundägarna är nöjda
- Vet ej

Ev kommentar:

Organisationens arbete

*** 2.1 Finns möjlighet för de blivande hundägarna att fylla i intresseanmälan om vilka önskemål på typ av hund man har?**

- Ja
- Nej

Ev kommentar:

*** 2.2 Hur genomförs transporten av hundarna till Sverige?**

I denna fråga är det möjligt att kryssa i flera alternativ

- Flyg
- Båt
- Bil
- Annat _____

Ev kommentar:

*** 2.3 Får hundarna lugnande medel under transporten till Sverige?**

- Ja
- Nej
- Vet ej

Ev kommentar:

*** 2.4 Sker uppföljning av adoptionerna?**

- Ja, via hembesök
- Ja, via telefon
- Ja, via e-post
- Nej, ingen uppföljning sker
- Annat _____

Ev kommentar:

*** 2.5 Finns möjlighet för hundägare att via organisationen kontakta problemhundskonsult/etolog/hundinstruktör eller motsvarande om den adopterade hunden uppvisar beteendeproblem?**

- Ja
- Nej

Ev kommentar:

*** 2.6 Hur går man i organisationen tillväga om adoptionen inte gått bra och hundägaren av olika anledningar inte kan ha kvar hunden?**

Om ovanstående nämnda situation inte uppstått, vänligen ange från svarsalternativen på vilket sätt man planerat att gå till väga om situationen skulle uppstå i framtiden

- Man låter hundägaren helt själv ansvara för hunden efter att adoptionen genomförts
- Man kräver att hundägaren låter avliva hunden, ingen omplacering tillåts
- Man skickar tillbaka hunden till landet den adopterats ifrån, om man efter försök inte lyckats omplacera hunden
- Man låter avliva hunden, om man efter försök inte lyckats omplacera den
- Man försöker omplacera hunden tills dess att den fungerar bra i ett nytt hem
- Annat _____

Ev kommentar:

Situationen på hundhemmet i utlandet

* 3.1 Hur stor andel av hundarna från hundhemmet i utlandet har förmedlats för adoption?

I frågan avses adoption även till andra länder än Sverige

- <25%
- 25-50%
- 51-75%
- 76-100%
- Vet ej

Ev kommentar:

* 3.2 Hur ser situationen ut på hundhemmet i utlandet angående kastrering/sterilisering?

- Alla hundar har kastrerats/steriliserats
- Endast alla tikar har kastrerats/steriliserats
- Endast alla hanhundar har kastrerats/steriliserats
- Inga eller endast vissa hundar har kastrerats/steriliserats
- Annat _____
- Vet ej

Ev kommentar:

3.3 Om det förekommer hundar som inte är kastrerade/steriliserade på hundhemmet i utlandet, hålls då dessa djur avgränsade från varandra?

Denna fråga ska endast besvaras om inga eller endast vissa hundar på hundhemmet utomlands är kastrerade/steriliserade

- Ja
- Nej
- Vet ej

Ev kommentar:

Hur man arbetar på hundhemmet i utlandet

* 4.1 Hur arbetar man på hundhemmet i utlandet om det förekommer att hundar inte förmedlats för adoption inom en lång tid?

- Låter dem stanna kvar på hundhemmet under obegränsad tid
- Låter avliva dem
- Har aldrig förekommit, men man skulle i så fall låta dem stanna på hundhemmet under obegränsad tid
- Har aldrig förekommit, men man skulle i så fall låta avliva dem
- Annat
- Vet ej

Ev kommentar:

* 4.2 Vilka av hundarna på hundhemmet i utlandet försöker man förmedla för adoption till Sverige?

- Alla, för att man ska kunna hjälpa fler nya
- Urval av de bäst lämpade

Ev kommentar:

Övrigt

5.1 Övriga kommentarer

Stort tack för din medverkan!

Klar

BILAGA II

Enkät

lördag 16 maj 2009

Frågor till hundägare som adopterat hund

Beskrivning

Denna enkätundersökning avser frågor både till nuvarande och före detta hundägare som äger/har ägt hund som förmedlats för adoption till Sverige. Enkäten är indelad i olika delar. En del avser generella frågor om adoptionen, en del avser generella frågor om hunden. Sista delen avser mer specifika frågor som avser hundens beteende i olika situationer samt dess relation till människor, andra hundar mm. Vänligen besvara följande frågor som avser din adoptionshund och dina upplevelser av denna. Om du har/har haft mer än en adoptionshund, svara om möjligt på en enkät per hund.

Syfte

Syftet med undersökningen är att man genom inkomna svar ska kunna bilda sig en uppfattning om vad adoptionsverksamheten kan innebära, för både hundar och hundägare.

Användningsområde

Svaren på frågorna kommer att bidra till material för ett examensarbete angående uppföljning av adoptionshundars situation.

Ansvarig utgivare

Camilla Rydberg, student vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Skara

Om adoptionen

*** 1.1 Genom vilken organisation har du adopterat din hund?**

*** 1.2 Blev du som hundägare informerad om hur hundens levnadsförhållanden sett ut innan den kom till hundhemmet i utlandet?**

I frågan avses om hunden innan den kom till hundhemmet levde med en familj eller endast levde som herrelös på gatan el. dyl.

- Ja
 Nej

Ev kommentar:

*** 1.3 Har alla uppgifter som inledningsvis angivits om hunden stämt?**

- Ja
 Nej

Ev kommentar:

*** 1.4 Har avtal/överenskommelse för adoptionen följts från organisationens sida?**

- Ja
 Nej
 Avtal/överenskommelse saknas

Ev kommentar:

* 1.5 Skulle du rekommendera andra att adoptera hund?

- Ja
 Nej

Ev kommentar:

Om hunden

* 2.1 Är/var adoptionshunden din första hund?

- Ja
 Nej

* 2.2 Var hunden kastrerad/steriliserad vid tidpunkten då du fick hem den?

- Ja
 Nej
 Vet ej

Ev kommentar:

* 2.3 Hundens ålder vid adoptionen;

- Ålder okänd
 0-6 mån
 6 mån- 12 mån
 1-2 år
 2-3 år
 Äldre än 3 år

* 2.4 Har du vid något tillfälle kontaktat organisationen för att be om hjälp och råd beträffande hundens beteende?

- Nej, det har inte funnits behov av att be om hjälp/råd då jag endast haft positiva upplevelser av hunden
 Ja, det fanns då god möjlighet att få hjälp/råd och problemet åtgärdades
 Ja, det fanns då god möjlighet att få hjälp/råd men problemet åtgärdades inte
 Ja, men det fanns då ingen möjlighet att få hjälp/råd så problemet åtgärdades inte

Ev kommentar:

*** 2.5 Har du vid något tillfälle kontaktat hundinstruktör/problemhundskonsult/etolog eller motsvarande utanför organisationen för att be om hjälp och råd beträffande hundens beteende?**

- Nej, det har inte funnits behov av att be om hjälp/råd då jag mest haft positiva upplevelser av hunden
- Ja, jag fick då hjälp/råd och problemet åtgärdades
- Ja, jag fick då hjälp/råd men problemet åtgärdades inte

Ev kommentar:

2.6 Om du vid något tillfälle kontaktat hundinstruktör/problemhundskonsult/etolog eller motsvarande för att be om hjälp och råd beträffande hundens beteende, vilka beteenden sökte du då hjälp och råd för?

Om du inte har behövt kontakta någon för att be om hjälp och råd, vänligen gå vidare till nästa fråga. Annars vänligen ange svar kortfattat i det tomma fältet.

*** 2.7 Har du hunden kvar idag?**

- Ja
- Nej, hunden omplacerades
- Nej, sjukdom ledde till avlivning
- Nej, beteendeproblem ledde till avlivning
- Nej, hunden avlivades pga. åldersskäl

Ev kommentar:

2.8 Om du har hunden kvar, är du nöjd och trivs med den idag?

Om du idag inte har kvar hunden, vänligen gå vidare till nästa fråga.

- Ja
- Nej

Ev kommentar:

Hundens beteende i olika situationer m.m.

*** 3.1 Hur upplevdes hunden vid första kontakten?**

- Glad
- Kontaktsökande
- Rädd
- Aggressiv

- Osäker
- Annat _____

Ev kommentar:

*** 3.2 Var det lätt att få hunden rumsren?**

- Ja, det tog endast några veckor
- Nej, det tog flera månader
- Nej, hunden är/blev inte helt rumsren på över ett halvår
- Annat _____

Ev kommentar:

*** 3.3 Hur betar sig/hur har hunden betett sig inomhus?**

I frågan avses tiden då hunden vistats i sin nya familj i Sverige

- Den är/var lugn och harmonisk
- Den viker/vek inte från min eller annan familjemedlems sida och följer/följde efter mig eller annan familjemedlem större delen av tiden
- Den visar/har visat tecken på oro/stress större delen av tiden
- Annat _____

Ev kommentar:

*** 3.4 Går/gick det bra att lämna hunden ensam hemma?**

- Ja, det går/gick bra
- Ja numera går det bra, men den har tidigare utträttat sina behov inomhus vid flertalet tillfällen
- Ja numera går det bra, men den har tidigare skällt/gnällt/ylat vid flertalet tillfällen
- Ja numera går det bra, men den har tidigare bitit/rivit sönder föremål eller inredning vid flertalet tillfällen
- Nej, den utträttar vid flertalet tillfällen sina behov inomhus
- Nej, den skäller/gnäller/ylar vid flertalet tillfällen
- Nej, den biter/river vid flertalet tillfällen sönder föremål eller inredning
- Nu har jag inte hunden kvar, men tidigare utträttade den vid flertalet tillfällen sina behov inomhus
- Nu har jag inte hunden kvar, men tidigare skällde/gnällde/ylade den vid flertalet tillfällen
- Nu har jag inte hunden kvar, men tidigare bet/rev den vid flertalet tillfällen sönder föremål eller inredning

Ev kommentar:

*** 3.5 Vilken relation har/hade hunden till andra människor än ägaren/ägarna?**

I frågan avses tiden då hunden vistats i sin nya familj i Sverige

- Den har alltid fungerat bra ihop med andra människor
- Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra människor
- Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra människor
- Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på rädsla mot andra människor
- Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på aggression mot andra människor
- Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra människor
- Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra människor
- Annat _____

Ev kommentar:

* 3.6 Hur har hunden reagerat på människor i närheten av dess matskål, leksaker mm.?

I frågan avses tiden då hunden vistats i sin nya familj i Sverige

- Den har alltid varit lugn och vänlig
- Den har vid flertalet tillfällen uppvisat ett vaktande beteende
- Annat _____

Ev kommentar:

* 3.7 Vilken relation har/hade hunden till andra hundar?

I frågan avses tiden då hunden vistats i sin nya familj i Sverige.

- Den har alltid fungerat bra ihop med andra hundar
- Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra hundar
- Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra hundar
- Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på rädsla för andra hundar
- Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på aggression mot andra hundar
- Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra hundar
- Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra hundar
- Annat _____
- Vet ej

Ev kommentar:

* 3.8 Vilken relation har/hade hunden till andra djur?

I frågan avses tiden då hunden vistats i sin nya familj i Sverige.

- Den har alltid fungerat bra ihop med andra djur
- Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra djur
- Numera fungerar den bra men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra djur
- Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på rädsla för andra djur

- Den uppvisar vid flertalet tillfällen tecken på aggression mot andra djur
- Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på rädsla för andra djur
- Nu har jag inte hunden kvar, men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression mot andra djur
- Annat
- Vet ej

Ev kommentar:

* 3.9 Vilken relation har/hade hunden till nya föremål/ljud/lukter?

I frågan avses tiden då hunden vistats i sin nya familj i Sverige

- Den är/har alltid varit orädd/nyfiken/undersökande inför nya föremål/ljud/lukter
- Numera är den orädd/nyfiken/undersökande men den har tidigare vid flertalet tillfällen uppvisat tecken på aggression/rädsla inför nya föremål/ljud/lukter
- Den upplevs/upplevdes ofta rädd/aggressiv inför nya föremål/ljud/lukter
- Annat

Ev kommentar:

3.10 Om du upplevt några av följande situationer, markera dessa svarsalternativ;

Vänligen markera endast om situationen uppkommit vid flertalet tillfällen.

- Ingen annan än ägaren kan/kunde promenera med hunden
- Hunden vaktar/har vaktat ägaren från andra hundar/människor/djur
- Hunden skäller/gnäller/ylar eller har skällt/gnällt/ylat vid återförening med ägaren
- Det går inte/har inte gått att binda upp hunden utan att den skäller/gnäller/ylar eller har skällt/gnällt/ylat
- Hunden uppvisar rädsla/har uppvisat rädsla för vissa typer av människor (kvinnor, män, barn, storvuxna el dyl.)
- Hunden visar rädsla/har visat rädsla för människors fötter
- Hunden rymmer/har rymt då den är/var okopplad
- Hunden verkar/har verkat passiv (slö, inaktiv, sitter med hängande huvud el. dyl.)
- Annat

Ev kommentar:

Övrigt

* 4.1 Finns möjlighet att få kontakta dig för vidare frågor?

Om ja, vänligen ange e-postadress/telefonnummer i det tomma fältet för kommentarer.

- Ja
- Nej

Ev kommentar:

4.2 Övriga kommentarer

Stort tack för din medverkan!

Klar

SLU • tel 090-786 82 91 • E-post: enkat@slu.se